

Handläggare: Anne Lund
Telefon: 08-508 31 926

Till
Kulturnämnden

KuN 2011-08-30
Nr 10

**Svar på skrivelse från Ann Mari Engel (V),
Anna-Greta Leijon m fl (S), Mårten Andersson
(V) och Mats Berglund (MP) angående skydd
för stadens fristadsförfattare**

Förslag till beslut

Skrivelsen besvaras genom detta tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

I skrivelsen uppmanas kulturnämnden att kontakta kommunledningen för att uppvakta regeringen om en lagändring för att skydda de författare som erbjudits en fristad av staden. Förvaltningen tar inte ställning i den frågan.

Den nu aktuella fristadsförfattaren i Stockholm, poeten Zurab Rtveliashvili kom till Sverige 2009 efter att ha förföljts och arresterats i sitt hemland Georgien. Under våren 2011 ansökte han om asyl hos Migrationsverket som avslog hans ansökan. Efter överklagan gjordes en ny prövning och den 14 juni beviljades Rtveliashvili permanent uppehållstillstånd.

Den 29 juni meddelade Migrationsverket att man i dialog med Kulturrådet utvecklar arbetet med att bevilja uppehållstillstånd för fristadsförfattare. Förändringen innebär att fristadsförfattare får uppehållstillstånd som fria yrkesutövare vilket ökar möjligheterna att stanna kvar i Sverige efter tiden för inbjudan. Något sätt att garantera att fristadsförfattaren får stanna finns dock inte med nuvarande lagstiftning.

Berit Svedberg

Patrik Liljegen

Kulturdirektör

Avdelningschef

Underlag för beslut

I skrivelse till kulturnämnden, 2011-05-20, angående skydd för stadens fristadsförfattare anser Ann Mari Engel (V), Mårten Andersson (V), Anna-Greta Lejon (S) och Mats Berglund (MP) att staden bör uppvakta regeringen om en lagstiftning för att skydda författare som erbjudits en fristad av staden. Frågan aktualiserades med anledning av att Migrationsverket avslagit ansökan om asyl från Stockholms fristadsförfattare Zurab Rtveliashvili och att Svenska PEN försökt föra fram krav på lagändring till justitieministern utan resultat.

UTLÅTANDE

Ärendet

Skrivelse angående skydd för stadens fristadsförfattare av Ann Mari Engel (V), Mårten Andersson (V), Anna-Greta Lejon (S) och Mats Berglund (MP), *Dnr 2011/2944/2011*

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av kulturförvaltningens kulturstrategiska avdelning.

Bakgrund

Upprinnelsen till fristadssystemet var den fatwa som ledde till förföljelsen av Salman Rushdie 1989. På initiativ av filosofer och författare startades då Författarparlamentet, som senare ersattes av ICORN, International Cities of Refuge Network. Till exempel har Danmark minst 5 författarfristäder och Norge 17. I Sverige är det hittills Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala som deltar i systemet. Det finns också intresse från kommuner landet runt, bland annat Visby och Gävle som överväger att ansluta sig till systemet.

Enligt Internationella PEN sitter ungefär 700 författare i världen i fängelse eller är förföljda på grund av sina åsikter. Nätverket ICORN väljer i samarbete med PEN ut författare och journalister som de anser är i behov av fristad. Fristadsstipendiet innebär att författaren får bostad och uppehälle i en kommun i två år, men inte asyl

per automatik. Asylfrågan avgörs av Migrationsverket enligt gällande lagstiftning och prövas från fall till fall.

PEN grundades i London 1921 med syftet att skapa en mötesplats och att främja vänskap och intellektuellt samarbete mellan författare, journalister, översättare och förläggare i olika länder, försvara yttrandefriheten och värna om världslitteraturen. I Sverige startades PEN 1922.

Stockholm

Sedan 1998 är Stockholms stad en fristad. I samverkan ICORN och Svenska PEN svarar Kulturnämnden för att ta emot en förföljd författare - en fristadsförfattare. Författaren får under ett år, med möjlighet till förlängning till två år disponera en lägenhet där han/hon får möjlighet att i lugn och ro få ägna sig åt sitt skrivande. Ett månatligt stipendium à 11 tkr/månad utbetalas till fristadsförfattaren (14 tkr för familj). Åtagandet ligger för närvarande på kulturstrategiska avdelningen. I avdelningens budget avsätts 300 tkr/ år för denna verksamhet. Sedan 2007 har urvalet av fristadsförfattare en stark koppling till EU-projektet Shahrazad där kulturförvaltningen, Kulturhuset ingår.

Asylfrågan

Den nu aktuella fristadsförfattaren i Stockholm, poeten Zurab Rtveliashvili kom till Sverige 2009 efter att ha förföljts, hotats och arresterats i sitt hemland Georgien. Under våren 2011 ansökte han om asyl hos Migrationsverket som avslog hans ansökan. Efter överklagan gjorde Migrationsverket en ny prövning och den 14 juni beviljades Rtveliashvili permanent uppehållstillstånd. I ett möte med justitiedepartementet har Svenska PEN påpekat flera brister i det svenska systemet för fristadsförfattare. Till exempel betyder inte ett erbjudande om tillfällig fristad i Sverige att Migrationsverket avstår från att driva fram en utvisning. Sverige har sedan 2006 en rättssäker ordning med individuella prövningar där vars och ens behov av skydd är det som avgör om man får uppehållstillstånd. Detta prövas av Migrationsverket och Migrationsdomstolarna. Några konkreta ändringsförslag av gällande lagstiftning finns inte i dag enligt Minna Ljunggren, statssekreterare på justitiedepartementet. I Danmark har man ändrat asylsagsstiftningen så att författarna automatiskt får uppehållstillstånd i minst två år. I Norge är PEN en remissinstans i asylprocessen.

Kulturrådet har regeringens uppdrag att verka för fler fristäder. Den 29 juni meddelade Migrationsverket att man i dialog med Kulturrådet utvecklar arbetet med att bevilja uppehållstillstånd för fristadsförfattare. Förändringen innebär att fristadsförfattare får uppehållstillstånd som fria yrkesutövare vilket ökar möjligheterna att stanna kvar i Sverige efter tiden för inbjudan. Om författaren kan

försörja sig, genom sitt författarskap eller på annat sätt, kan Migrationsverket bevilja uppehållstillstånd. Om författaren inte kan försörja sig men inte anser sig kunna återvända efter att tiden för inbjudan löpt ut återstår möjligheten att ansöka om asyl. Något sätt att garantera att fristadsförfattaren får stanna finns dock inte med nuvarande lagstiftning

Förvaltningens synpunkter

Den akuta situationen för den nu aktuella fristadsförfattaren i Stockholm Zurab Rtveliashvili är löst då Migrationsverket efter en ny prövning den 14 juni beviljade Rtveliashvili permanent uppehållstillstånd.

Förvaltningen ingår i Kulturrådet samverkansgrupp för Fristäder i Sverige och har i det sammanhanget bidragit till att lyfta problematiken kring uppehållstillstånd och arbetstillstånd och ser positivt på utvecklingen att Migrationsverket nu är beredda att förändra beviljandet av uppehållstillstånd. Detta innebär inte någon förändring vad gäller den principiella frågan om anpassningar i asyllagstiftningen.

I skrivelsen uppmanas kulturnämnden att kontakta kommunledningen för att uppvakta regeringen om en lagändring för att skydda de författare som erbjudits en fristad av staden. Förvaltningen tar inte ställning i den frågan.

Bilaga: Skrivelse angående skydd för stadens fristadsförfattare. *Dnr 1.1/2944/2011*

Länk till Migrationsverket <http://www.migrationsverket.se/info/4276.html>.